

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av läs- och skrivunder-
visningen inom ämnena svenska/svenska som
andraspråk i årskurserna 4-5 vid Hamreskolan i
Västerås kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om skolan

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför under 2015 en kvalitetsgranskning av läs- och skrivundervisningen inom ämnena svenska/svenska som andraspråk i årskurs 4-6. Granskningen av undervisningen vid Hamreskolan i Västerås kommun ingår i detta projekt.

Hamreskolan besöktes under 21 till 23 september 2015. Ansvariga inspektörer har varit Ann Edvinsson och Johan Dahl. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av läs- och skrivundervisningen inom ämnena svenska/svenska som andraspråk genomförs i 35 skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet, redovisas de samlade resultaten.

Bakgrundsuppgifter om Hamreskolan

Hamreskolan är en skola för elever i förskoleklass samt grundskolans årskurser 1-5. Undervisningen i årskurserna 4 och 5 bedrivs i fem klasser, tre klasser i årskurs 4 och två i årskurs 5. I årskurserna 4 och 5 undervisar tre behöriga lärare i ämnet svenska. Ytterligare en lärare undervisar i ämnet svenska som andraspråk (SVA) i årskurserna 4 och 5. Denna lärare är behörig att undervisa i SVA. Undervisningen i SVA sker i ordinarie undervisningsgrupper från och med innevarande läsår. På skolan finns en lärare som är ansvarig för ämnet svenska/läs- och skrivundervisningen. Även i kommunen finns en ansvarig specifikt för svenska/läs- och skrivundervisningen.

Vid nationella provet i svenska för årskurs 3¹ läsåret 2013/14 nådde nästan samtliga elever på skolan kravnivåerna i de delprov som berör läsning och 100 procent i de delprov som berör skrivning.

¹ Fyra delprov berör läsning och tre berör skrivning

Då skolan är en F-5 skola finns inga provbetyg- eller slutbetygsresultat att redovisa för årskurs 6. Skolans bedömning är dock att 41 av 45 elever i årskurs 5 hade "godtagbara" kunskaper i årskurs 5 våren 2015. Testerna i läsförståelse och stavning i årskurs 5 visar dock att pojkar presterar betydligt sämre än flickor. Cirka var tredje pojke hade ett resultat inom spannet stanine 1-3 där högsta möjliga resultat är 9. På skolan finns ingen systematisk uppföljning om hur det går kunskapsmässigt för eleverna i årskurs 6 i ämnet svenska/SVA.

Lärarna i svenska/SVA samt övriga lärare på skolan har under läsåret 2014/15 fått fortbildning i konceptet "En läsande klass" samt kompetensutbildning om stavning och "Umeåmodellen". Planerad kompetensutbildning är "Läslýftet".

Resultat

1. Görs syfte och mål med valt textinnehåll och arbetssätt tydligt för eleverna?

Här undersöks om läraren tar reda på elevernas behov, intresse, bakgrund och erfarenheter. Vidare om läraren motiverar eleverna, så att de förstår varför de ska arbeta med den aktuella texten eller skrivövningen. Här granskas också om läraren tydliggör för eleverna vad de ska lära sig och hur de ska arbeta för att nå målen.

Enligt skollagen ska hänsyn tas till elevers olika behov i utbildningen. ⁴Alla barn ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.⁵ Enligt läroplanen för grundskolan (Lgr 11) ska läraren ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.⁶

Skolverket betonar att lärandet stimuleras och underlättas av att innehållet i texterna engagerar och kopplar till elevernas erfarenheter.⁷

Forskning visar att om läraren formulerar tydliga mål på kort och lång sikt som eleverna förstår och accepterar så ökar elevernas lärande.⁸

Observationer av undervisningen visar att lärarna i ibland men inte alltid berättar syfte och mål med vad elevernas ska lära sig på lektionerna. Skolinspekt-

² www.enlasandeklass.se

³ Umeåmodellen är en strategi där eleverna får lära sig att använda stavelser för att bygga upp ord.

⁴ 1 kap. 4 § andra stycket skollagen

⁵ 3 kap. 3 § skollagen

⁶ Lgr 11, avsnitt 2.2

⁷ Skolverket (2010). *Texters, textuppgifters och undervisningens betydelse för elevers läsförståelse. Fördjupad analys av PIRLS 2006*. Skolverkets aktuella analyser. Stockholm: Fritzes. Skolverket (2012). *PIRLS 2011. Rapport 381*.

⁸ Håkansson, J. & Sundberg D. (2012) *Utmärkt undervisning – Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*. Stockholm

ionen har tagit del av exempel på lektionsplanering som visar att det i läs- och skrivundervisningen finns teman som beskriver både syfte, centralt innehåll från läroplanen, undervisning/aktivitet och bedömning. I observationer av undervisningen framgår dock att lärarna i ganska låg utsträckning kopplar syfte, mål och innehåll i undervisningen till elevernas egna erfarenheter och intresse när de ramar in och skapar förståelse för lektionernas innehåll och arbetsuppgifter. Undervisningen är huvudsakligen inriktad på vad som ska göras snarare än varför man gör det. I intervju med lärare ges dock olika exempel på hur de anpassar undervisningen efter olika elevers behov och förutsättningar men då mer utifrån elevers specifika behov. Exempel avser elevers motorik, behov av att skriva på dator/skriv- och läsplatta och användning av tal-syntes. Lärarna ger även exempel på att det är viktigt att jobba på olika sätt, exempelvis i helgrupp, i par och enskilt för att skapa variation i undervisningen.

Observationer av undervisningen visar vidare att lärarna i ganska liten utsträckning arbetar med att skapa motivation inför olika uppgifter. Oftast börjar lektioner utan att läraren talar om varför eleverna ska göra en uppgift eller varför det är viktigt att kunna en viss sak. I intervju med eleverna framkommer att eleverna har svårt att ge några exempel på hur lärarna gör för att motivera eleverna inför olika arbetsuppgifter. I intervju med lärarna framkommer att eleverna är medvetna om att de måste kunna skriva och göra sig förstådda men också att lärarna numera i större utsträckning kopplar ihop vad eleverna läser med världen utanför än vad som var fallet tidigare. I intervju med elever framkommer också att de tycker att det är viktigt att både kunna läsa och skriva men det är inte lika självklart för eleverna att det är intressant och/eller roligt. I intervju med elever framkommer att eleverna ibland men inte alltid får reda på varför de ska lära sig att skriva en viss text. En elev säger – *"det är mer att vi ska jobba med något för det har läroplanen bestämt"*. En annan elev säger, *"Jag tycker att hen skulle göra mer som idag – att gå igenom texten ordentligt innan man börjar skriva."*

Observationer av undervisningen visar att lärarna förklarar vad eleverna ska göra även om det inte alltid är tydligt för eleverna vad som förväntas av dem. I vissa fall får läraren påminna eleverna enskilt och i par hur uppgiften ska utföras. Det händer också att eleverna utför uppgifter på andra sätt än det är tänkt, exempelvis när texter ska produceras tillsammans och eleverna istället delar upp arbetet och skriver texterna individuellt. Enkätundersökningen⁹ till elever visar dock att över 90 procent av eleverna anser att *"Min lärare i svenska brukar förklara vad vi ska lära oss"*.

⁹ Skolinspektionen har genomfört en elevenkät vid samtliga skolor (årskurs 4-6) som ingår i denna granskning. Svarsfrekvensen för Hamreskolan uppgick till ca 96 procent.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att syfte och mål med valt textinnehåll och arbetssätt i ganska låg grad görs tydligt för eleverna. Undervisningen behöver i större utsträckning utgå från elevernas intressen för att skapa motivation inför olika uppgifter. Exempelvis genom att konstruera läs- och skrivuppgifter som ligger nära elevernas vardag och som engagerar dem. Det är också viktigt att eleverna motiveras inför olika arbetsuppgifter genom att läraren berättar och förklarar för eleverna varför de ska lära sig en viss typ av text. Vidare behöver lärarna i högre grad förmedla till eleverna sambandet mellan vad de ska lära sig och valt textinnehåll/arbetssätt.

2. Får eleverna lära sig läs- och skrivstrategier för att utveckla sin läs- och skrivförmåga?

2.1 Får eleverna lära sig lässtrategier för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna?

Här undersöks om eleverna får lära sig att läsa och förstå olika typer av texter, använda olika angreppssätt utifrån vilket syfte de läser en text, reflektera över texter, urskilja budskap i texter samt sätta texter i relation till tidigare erfarenheter och kunskaper.

Här granskas också om läraren ser till att eleverna strukturerat får samtala om egna och andras texter med ett aktivt lärarstöd utan fokus på rätt eller fel svar. Vidare om läraren medvetet arbetar med att ge eleverna verktyg som hjälper dem att förstå det de läser.

Enligt skollagen syftar utbildningen till att främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.¹⁰

Enligt kursplanerna i svenska och svenska som andraspråk ska eleverna genom undervisningen ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.

"Forskning visar att det är betydelsefullt att eleverna får stöd genom samtal om texternas innehåll för att kunna utveckla läs- och skrivstrategier ..."¹¹

Olika texter

I intervju med lärare och elever och i enkätresultaten framkommer att eleverna får läsa såväl skönlitterära texter som sakprosa. Eleverna redogör för några olika typer av texter de lärt sig, exempelvis faktatexter, berättande texter, fantasitexter, sagor, fabler, deckare och ger exempel på vad som kännetecknar exempelvis en fabel. I resultaten från elevenkäten framgår också att eleverna får läsa både skönlitterära texter och faktatexter. Lärarna berättar att eleverna får

¹⁰ 1 kap. 4 § tredje stycket skollagen

¹¹ Skolverket "Nya språket lyfter" kapitel "Vad säger forskning" sid 15

läsa lika mycket berättande texter som faktatexter. Cirka var femte elev uppger i enkäten att det stämmer att de läser webbtexter i ämnet svenska/ SVA. Det blir visserligen mycket faktatexter i läsundervisningen, säger lärarna, men tyvärr inte så mycket reportage, instruktioner osv. Lärarna berättar att valet av text bland annat styrs av vad de läser i andra ämnen. Faktatexter styrs mycket av de samhällsorienterande ämnena och berättande texter *"är ju tacksamma att jobba med, så är det ju."* - säger en lärare. *"Det är lättare att göra det lustfyllt med berättande texter"*, lägger hen till.

Lässtrategier

Lärarna berättar att innan eleverna läser en text så kan de förbereda eleverna på olika sätt inför texter. Exempelvis kan läraren fråga eleverna om de läst en insändare någon gång och/eller ta med en tidning och visa en insändare för eleverna. Lärarna berättar också att de ofta utgår från bilder, eller vad texten heter (rubriken) och frågar eleverna vilken genre det kan vara. En lärare påpekar att det kanske inte alltid är så viktigt att alltid förbereda eleverna inför en läsuppgift för läsförståelsens skull utan mera för att öka intresset hos eleverna inför en läsuppgift.

Enkätsvaren från eleverna bekräftar att lärarna, innan eleverna läser en text, berättar och/eller förklarar svåra ord i texten. I intervju med elever framkommer att läraren innan eleverna läser bland annat brukar berätta vad de ska göra och tar upp svåra ord. Men ibland får eleverna bara ett papper som de ska läsa enskilt eller i par utan att läraren säger så mycket om texten innan. Observationer av undervisningen visar att lärarna modellerar vad eleverna ska göra för att förbereda eleverna för en uppgift. Exempelvis visar läraren i helgrupp, med hjälp av en dokumentkamera, hur man kan plocka ut nyckelord ur en faktatext om Danmark för att därefter kunna återberätta texten samt skriva en sammanfattning. Observationer av undervisningen visar att läraren går runt och stöttar eleverna när de själva ska plocka ut nyckelord från texten. Eleverna får här vägledning i vilken typ av ord som bäst kan ge stöd för att kunna återberätta och sammanfatta texten.

I ämnena svenska/SVA har man på skolan arbetat med lässtrategikonceptet "En läsande klass" sedan ett år tillbaka. I intervju med lärare framkommer att anledningen till att man internt fick fortbildning i "En läsande klass" var att lärarna upplevde att läsförståelseundervisningen var *"torftig"*. Exempelvis använde sig lärarna tidigare inte av textsamtal men efter fortbildningen har lärarna i större utsträckning börjat arbeta på detta sätt. Det har bland annat resulterat i mindre ensamarbete för eleverna. En lärare poängterar att textsamtal är bra för *"svagare"* elever som ibland kan vara *"starkare"* i det muntliga. Lärarna berättar att det kan vara både korta och långa textsamtal. En lärare berättar att hen brukar stanna upp när hen högläser för att fråga eleverna vad de tror kommer att hända sen. En lärare berättar i intervju om att eleverna numer frå-

gar mycket oftare vad ord betyder än vad de gjorde förut. Med det nya konceptet med "Läsfixarna"¹² har både eleverna och lärarna ett "gemensamt språk" uttrycker en lärare. Med en del elever behöver jag använda namnen på läsfixarna (spågumman, cowboyn...osv.) men inte med andra elever som redan har förstått, dvs. löst koden, säger en lärare.

I enkätsvaren från eleverna framgår att eleverna får, i fallande ordning, prata om den lästa texten i helklass, i mindre grupp eller i par, skriva svar på frågor om texten och skriva om texten. I intervju med lärare framkommer att eleverna också får bearbeta det de läst genom att måla, prata om det på sitt modersmål med sin studiehandlare (om det är nyanlända elever). Lärarna använder också Venn-diagram¹³ för att visa vad som är likheten och skillnaden mellan olika texter. I "W som i författare"¹⁴ får eleverna ta del av texter i kapitelform. Bland annat får eleverna vara med och "spåna" (bortom raderna) vad som ska hända i nästa veckas kapitel. "Vi kan skicka in egna förslag på bloggen", säger en lärare. Lärarna berättar också att de arbetar med innehållsfrågor till texterna eleverna läst, textsamtal, svåra ord, rita bilder. Frågor kan handla om hur figurer ser ut i texten eller vad som kan hända längre fram i texten. Elever får också ställa frågor till texten som sedan en kamrat får svara på. I intervju med eleverna framkommer att efter de läst texter får de bland annat berätta vad de handlar om, prata om ord som de inte vet vad de betyder, prata om bilder som kommer upp i huvudet och skriva upp vad som kom först, vad som hände sen och sist i texten för att sammanfatta den. Elever och lärare berättar också att det finns frågor till "tystläsningsboken". När man läst ett visst antal sidor i boken ska man besvara frågor om texten, säger en elev.

I intervju med elever framkommer att många elever har svårt att redogöra för lästekniker så som sökläsning, översiktsläsning och djupläsning även om några elever kan redogöra för hur de kan använda sig av sökläsning och översiktsläsning vid olika situationer. Lärarna berättar att det är viktigt att eleverna både kan skumläsa och djupläsa. "Det handlar om studieteknik" säger en lärare. En annan lärare menar att när eleverna läser en faktatext kan det ibland vara viktigt att kunna skumläsa vissa avsnitt. Observationer av undervisningen visar att eleverna under en lektion får i uppgift att bland annat sökläsa i en text för att hitta nyckelord till en text som ska sammanfattas och återberättas.

Lärarna påpekar att de numera arbetar med budskapet i texterna som eleverna läser, både "mellan" och "bortom" raderna. I samtal med eleverna framkommer att läraren brukar ställa frågor om vad som står på, mellan och bortom

¹² Figurer som elever kan använda när de ska ta sig an och förstå innehållet i texter, exempelvis cowboyn, spågumman, reportern och detektiven.

¹³ Ett pedagogiskt verktyg som används för att bland annat hjälpa elever att identifiera likheter och skillnader i två eller fler skilda typer av texter.

¹⁴ <http://wsomif.blogspot.se/>

raderna. Eleverna blir ibland indelade i grupper för att prata om en text, säger en elev. En lärare uttrycker i intervju att det kan vara svårt att få eleverna att reflektera över det de läser. *"Det är ju en ganska abstrakt fråga."* säger hen. Lärarna lyfter dock fram att samtalet ofta är den bästa vägen att få eleverna att reflektera över hur de tänker kring en text. Det är något som behöver diskuteras kollegialt, säger en lärare.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna i ganska hög grad får lära sig lässtrategier för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna. Eleverna får läsa olika typer av texter och lära sig lässtrategier och föra strukturerade textsamtal för att utveckla sin läsförståelse. Undervisningen behöver dock ytterligare utvecklas så att eleverna får en fördjupad kunskap om olika lästekniker, exempelvis sökläsning, översiktsläsning och djupläsning.

2.2 Får eleverna lära sig skrivstrategier för att skapa olika typer av texter med anpassning utifrån deras typiska uppbyggnad och språkliga drag?

Här undersöks om eleverna får lära sig vad som är typiskt för olika texter, att skriva olika typer av producerande texter och om de får lära sig hur man bygger upp en text beroende på syfte och sammanhang. Vidare granskas också om eleverna får lära sig att bearbeta de texter de skriver.

Här granskas också om läraren ser till att eleverna strukturerat får samtala om egna och andras texter med ett aktivt lärarstöd utan fokus på rätt eller fel svar. Vidare om läraren medvetet arbetar med att ge eleverna verktyg som hjälper dem att utveckla sitt skrivande.

Enligt skollagen syftar utbildningen till att främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.¹⁵

Enligt kursplanerna ska eleverna genom undervisningen ges förutsättningar att formulera sig och kommunicera i tal och skrift samt anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.

Forskning visar att elevernas skrivutveckling gynnas av att eleverna får skriva och kommunicera egna texter och av att de får undervisning om skrivande.¹⁶

Olika texter

I enkätsvaren från eleverna och i intervjuer med elever och lärare framkommer att eleverna både får träna på att skriva berättande texter och faktatexter ofta

¹⁵ 1 kap. 4 § tredje stycket skollagen

¹⁶ Skolinspektionens kunskapsöversikt inför projektet, www.skolinspektionen.se

med hjälp av "Cirkelmodellen"¹⁷. Elever berättar också att de skriver berättelser, fantasi och *"sånt man hittar på [själv]"*. I intervju med lärare framkommer dock att det är ganska *"tunt"* med andra texter i skrivundervisningen, det vill säga lite *"komprimerat med andra texter"*. En lärare berättar att eleverna läser fler olika texttyper än vad de skriver.

Skrivstrategier

Observationer av undervisningen visar inga exempel på hur eleverna får lära sig vad som är typiskt för olika typer av texter avseende uppbyggnad och drag då innehållet som Skolinspektionen tar del av främst har fokus på den *"röda tråden"* i en text och hur man arbetar för att välja ut nyckelord ur en text för att kunna sammanfatta och återberätta texten. I intervju med lärare framkommer dock att lärarna arbetar tillsammans med eleverna för att titta på formen av en text, arbetar med bilder och att jämföra texter, exempelvis med hjälp av *"Venn-diagram"*. I intervju med lärare framkommer att man bland annat arbetar med *"Cirkelmodellen"* för att lära eleverna att strukturera en text. Lärarna menar också att textsamtal är grundläggande för att lära sig skillnader mellan olika texter. Lärarna beskriver att de också läser högt för och resonerar med eleverna om texter innan eleverna ska skriva en egen text. Numera använder sig lärarna av strategierna i *"En läsande klass"* för att utveckla skrivundervisningen.

I skrivövningar får eleverna också arbeta med *"skrivkompisar"* som ett stöd till varandra att komma på idéer. Att modellera vad eleverna ska göra lyfts fram av lärarna som viktigt och det har Skolinspektionen även observerat på lektioner både i arbetsuppgifterna kring den *"röda tråden"* och i återberättandet av en skriven text med hjälp av *"nyckelord"*. Det är viktigast att vägleda, säger en lärare, eftersom det hjälper eleverna att sedan konstruera sin egen text och förhindrar *"panik"* hos elever som har svårt att komma igång. I observationer av undervisningen framgår exempelvis att lärarna går runt och aktivt stöttar eleverna i sitt arbete med att skapa egna texter med *"en röd tråd"*. Eleverna arbetar ofta i par och lärarna stöttar eleverna att hjälpas åt för att skapa texterna tillsammans.

Enkätsvaren från eleverna visar att läraren, efter att eleverna skrivit en text, bland annat brukar läsa texten och förklarar vad som kan bli bättre. Svaren visar också att eleverna får läsa varandras texter (kamratrespons) och ge varandra förslag på hur texten kan bli bättre vilket bekräftas av lärarna i intervju. Lärarna påpekar att de borde jobba mycket mer med kamratrespons - fast det är svårt, tycker en lärare. Ibland vågar eleverna inte ge varandra respons. *"Jag har en checklista som eleverna ska använda men det är svårt för eleverna"*, säger

¹⁷ Pedagogisk modell inom genrepedagogiken som i grunden bygger på fyra faser för språk- och kunskapsinläring.

en lärare. Lärarna berättar också att eleverna kan lägga upp texterna på skolans blogg, läsa upp texterna i klassen och att de läser för sina "fadderbarn". En lärare beskriver hur hen arbetat med kort med bilder som ska skapa en berättelse med röd tråd. När eleverna skrivit egna texter om bilderna kopierar läraren upp elevernas texter så att eleverna får ta del av varandras texter. En lärare berättar också att det är viktigt att ge eleverna feedback om vad syftet är i arbetsuppgiften. Hen säger *"I 4:an jobbar vi på röda tråden och ger [då] feedback på den."*

I rektors verksamhetsredogörelse till Skolinspektionen framgår att skrivundervisningen är ett pågående utvecklingsområde. Att det är ett viktigt område att utveckla framkommer också i intervju med lärare där en lärare uttrycker att *"det är ett utvecklingsområde att få igång skrivandet"*.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna i ganska hög grad får lära sig skrivstrategier för att skapa olika typer av texter med anpassning utifrån deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Eleverna får ett aktivt lärarstöd i att lära sig att utveckla skrivandet. Det är dock nödvändigt att eleverna får utveckla arbetet med strukturerade textsamtal inte minst avseende konstruktiv kamratrespons.

3. Utmanar och vidgar undervisningen elevernas intresse för läsning och skrivning?

Här undersöks om läraren följer upp hur varje elevs intresse för läsning och skrivning utvecklas och tillsammans med eleverna utvärderar undervisningen. Vidare om läraren utgår från detta för att säkerställa att läs- och skrivundervisningen inriktas mot en tydlig progression i varje elevs lärande. Här undersöks också om eleverna (i intervjuer och enkät) uppger att deras intresse för läsning och skrivning ökar.

Enligt kursplanerna ska undervisningen i svenska och svenska som andraspråk stimulera elevernas intresse för att skriva och läsa.

Skolverket visar i en rapport att de elever som tycker om att läsa har ett bättre läsprovsresultat än elever som inte tycker om att läsa.¹⁸

I intervju med elever, lärare och rektor samt i dokumentation från skolan framkommer att elevernas läs- och skrivutveckling följs upp genom bland annat "screeningtester", exempelvis DLS¹⁹ som används av huvudmannens alla skolenheter. Rektorn menar att screeningen gör att man inte missar någon elev och att man kan följa elevernas utveckling. På skolan finns speciella perioder under vår- och höstterminen för läsning i alla ämnen för att stimulera elevernas läsning. Rektor poängterar att man har gjort en medveten satsning på att köpa in

¹⁸ Skolverket (2012). *PIRLS 2011 – Läsförmågan hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv*. Stockholm

¹⁹ Diagnostiskt material för analys av läs- och skrivförmåga.

böcker till biblioteket, speciellt böcker som passar pojkar. Pojkar tenderar att prestera sämre än flickor på testerna.

Då Hamreskolan är en F-5 skola går eleverna årskurs 6 på andra skolor. Skolan följer dock inte upp hur det går för eleverna i årskurs 6 i ämnet svenska, exempelvis de nationella ämnesproven eller slutbetygen. Lärarna och rektor berättar att de hör att det går bra för eleverna men att det inte finns någon systematisk uppföljning av eleverna resultat i årskurs 6.

Lärarna berättar att eleverna framförallt följs upp i klassrummet – *”under arbets gång”*. En lärare uttrycker dock att hen behöver hitta en struktur för enkel dokumentation då det är svårt att komma ihåg all muntlig återkoppling som getts till eleverna. Lärarna nämner också utvecklingssamtalen som ett viktigt inslag i uppföljningen av eleverna. I intervju framkommer att eleverna under utvecklingssamtalen bland annat får veta vad de ska utveckla inom läs- och skrivförmågorna. Eleverna berättar också att de får feedback på prov och genom beröm från läraren. I samtal med lärare, rektor och elever framkommer också att skolan inte systematiskt följer upp hur elevernas intresse för att läsa och skriva utvecklas.

I intervju med lärare framkommer att lärarna anser att de är bäst på att fånga upp elever som *”ligger efter, men utmaningar är det svåra”*. Det framkommer också att man inte har någon *”övervakning”* för att se till att alla ska nå ännu längre. En lärare säger angående elever som snabbt blir färdiga med en uppgift - *”Det blir ofta mer av samma sak, svårt att göra utmanande uppgifter”*. Enkätsvaren från eleverna visar att ca 25 procent av eleverna anser att *”Min lärare ger mig för lätta arbetsuppgifter”*. I intervju med elever framkommer att de flesta anser att arbetsuppgifterna de får i ämnet svenska är *”okej”*, *”lagom (lätt)”* *”bra variering”* men också *”...ok för vår ålder men för de som är bäst de bara tar pennan och gör klart det jättesnabbt.”*

I enkät svar från eleverna framgår att ca 40 procent av eleverna inte anser att läraren i svenska brukar fråga dem vad de tycker om undervisningen. Observationer visar att lärarna ibland låter eleverna vara med och utvärdera lektionerna. Exempelvis om de tror att den strategi som de lärt sig under lektionen, att skapa sammanfattning av en text med hjälp av nyckelord, kommer att vara användbar för eleverna. Eleverna får då använda sig av röda, gula, och gröna lappar (trafikljus) för att visa vad de tycker. I intervju med elever framkommer att en del tycker att de ibland får vara med och utvärdera undervisningen medan andra tycker att det sker sällan. I intervju med lärarna framkommer att de ibland utvärderar muntligt även om det kan vara svårt påpekar en lärare. Någon lärare nämner post-it lappar som eleverna får skriva på, någon nämner dagbok som eleverna får skriva eller att eleverna får skriva upp tre saker som de lärt sig.

I intervjuer med elever framkommer att alla elever anser det viktigt att kunna läsa och skriva. Däremot är det inte lika självklart att alla tycker det är roligt och/eller intressant. I enkätsvaren till eleverna framgår att drygt 30 procent av eleverna uppger att undervisningen inte gör att de vill läsa mer. När det gäller att skriva anser ca 26 procent att undervisningen inte stimulerar dem att skriva mer. I intervju med elever framkommer att det finns en blandad syn på om undervisningen gör att eleverna blir mer intresserade av att läsa och skriva. Några elever svarar; *"Läraren skulle kunna utveckla det lite så att det blir roligare"* eller *"Inte alltid men rätt ofta"* och *"Svenska är favoritämnet, ibland kan det vara tråkigt, men oftast kul"*. En lärare uttrycker i intervju att *"En magkänsla är att det [intresset] fick ett lyft med En läsande klass."*

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att undervisningen i ganska låg grad utmanar och vidgar elevernas intresse för läsning och skrivning. Skolan följer upp elevernas läs- och skrivutveckling systematiskt men inte hur det går för eleverna i årskurs 6. I undervisningen behöver man i högre grad arbeta med att utmana alla elever och utvärdera vad eleverna tycker om undervisningen. På skolan behöver man också på ett systematiskt sätt ta reda på hur elevernas intresse för att läsa och skriva förändras över tid. Elevers intresse för läsning är en identifierad framgångsfaktor för god läsutveckling.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att granska om eleverna får en undervisning inom ämnena svenska/svenska som andraspråk som engagerar, motiverar och vidgar deras intresse för läsning och skrivning samt utvecklar deras läs- och skrivstrategier, så att tilltron till och utvecklingen av den egna språkliga och kommunikativa förmågan stärks. Projektets övergripande frågeställningar är:

- Får eleverna lära sig läs- och skrivstrategier för att utveckla sin läs- och skrivförmåga?
- Får eleverna ett aktivt stöd i läs- och skrivundervisningen?
-

Metod och material

Granskningen av undervisningen i svenska i årskurserna 4-6 innebär att inspektörerna samlar in skriftlig dokumentation samt besöker skolorna, observerar undervisningen, intervjuar lärare, rektor och elever. Skolinspektionen har också genomfört en elevenkät vid samtliga skolor som ingår i granskningen.

All information analyseras sedan för varje enskild skola och sammanställs och redovisas i ett beslut för skolan och i denna rapport.